

Egenvård - Samverkan mellan kommunerna och regionen i Gävleborgs län

Bakgrund

Egenvård är reglerad i en lag, **Lag om egenvård(SFS 2022:1250)**. Den trädde i kraft den 1 januari 2023. Lagen innehåller bestämmelser om hälso-och sjukvårdsåtgärder som utförs i form av egenvård.

Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2009:6) om bedömningen av om en hälso-och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård upphörde att gälla 1 mars 2023.

Hänvisningar till andra lagar:

Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

Det har införts ett nytt grundläggande behov gällande assistansberättigade.

Behovet avser stöd som personen behöver pga. av ett medicinskt tillstånd. Det ska då vara assistansgrundande.

Hälso-och sjukvårdslag (2017:30)

Det har införts en bestämmelse om hälso-och sjukvårdens skyldigheter, när vård ges till personer med varaktiga funktionsnedsättningar ska det särskilt övervägas om vården kan ges på ett sätt som möjliggör för den enskilde att delta i samhällslivet och att leva som andra. (5 kap, 9§).

Syfte

Syfte med rutinen är att reglera hur hälso-och sjukvård, socialtjänst och skola ska samverka vid bedömning av egenvård, då den enskilde behöver hjälp vid utförande.

Ansvar och roller

Biträdande Hälso- och sjukvårdsdirektör Region Gävleborg

Fastställare av dokumentet på uppdrag av Länsledning Välfärd.

Länsledning ansvarar att informera, kommunicera och implementera dokumentet i respektive organisation. Alla dokument är publicerade på samverkanswebben.

Beskrivning

Definition av Egenvård

Med egenvård avses en hälso- och sjukvårdsåtgärd som behandlande legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal har bedömt att en patient kan utföra själv eller med hjälp av någon annan. När egenvård utförs gäller inte hälso-och sjukvårdslagen (2017:30)

Bedömning, planering och uppföljning av egenvård är hälso-och sjukvård.

Säkerhet i utförandet för den enskilde är avgörande om en åtgärd kan ses som egenvård eller inte.

Ansvar för egenvård

Den som bistår med att utföra ett egenvårdsuppdrag ansvarar för denna insats till dess ett nytt beslut fattats. Handläggningen kräver rimlig tid såväl vid biståndsbedömning som vid avisering av otillfredsställande egenvård i ordinärt boende.

Den behandlande legitimerade yrkesutövaren

Den behandlande legitimerade yrkesutövaren ansvarar för bedömning, planering och uppföljning samt utbildning och information/instruktion till den som ska utföra egenvården. Om den enskilde behöver praktisk hjälp för att utföra egenvården, ska den behandlande legitimerade yrkesutövaren samråda med den eller de som ska hjälpa den enskilde för att säkra utförandet. Samrådet måste dock ske med hänsyn till reglerna om sekretess och tystnadsplikt.

Den enskilde alternativt vårdnadshavaren

Ansvarar själv eller med stöd av annan för genomförandet och ansöker om bistånd hos handläggare inom socialtjänsten om hen behöver hjälp med utförandet av egenvården.

Handläggare inom socialtjänsten

Utredar och fattar beslut utifrån den enskildes ansökan samt utifrån den egenvårdsplanering som egenvårdsbedömningen utgör.

Ansvarig chef inom socialtjänsten för utförande

Verkställer beslut och gör bedömning om hur genomförandet av beviljad insats ska dokumenteras. Ansvarar för att informera den legitimerade personalen som gjort egenvårdsbedömningen om det framkommer risker vid utförandet eller om det skett förändringar.

Personal inom socialtjänst som utför insatsen

Utför insatsen enligt uppdrag och påkallar ansvarig chef uppmärksamhet när insatsen behöver omprövas eller att risker upptäckts.

Personal inom skolan

Vårdnadshavarnas tillsynsansvar för sina barn, enligt 6 kap. Föräldrabalken, övergår till förskolan, skolan samt fritidshem den tid som barnet vistas där. Det ska finnas rutiner för vad som ska göras för att uppfylla denna skyldighet. Ansvaret för egenvård kan vårdnadshavare inte lämna över utan att den behandlande legitimerade yrkesutövaren inom hälso- och sjukvården har gjort en ny bedömning. Rektorn vid skolan har ansvar för att ha rutiner avseende utförandet av egenvård så att det stödjer elevens utveckling. Skolan (rektor) behöver få egenvårdsbedömningen från sjukvården kring beslut, åtgärder, uppföljning och aktuella kontaktuppgifter. Elevhälsans medicinska personal kan vara delaktig i planeringen men har inte ansvar för att utföra egenvård.

Genomförande

Bedömning

Bedömningen kan endast göras av den behandlande legitimerade yrkesutövaren och vid utskrivning från slutenvård av läkare vid utskrivande enhet. Analys och bedömning av egenvård ska alltid göras såvida det inte är uppenbart obehövt. Bedömning ska ske i samråd med den enskilde och utgå från dennes fysiska och psykiska hälsa samt livssituation. Ambitionen ska vara att skapa ett så normalt liv som möjligt.

En individuell bedömning görs av patientens hälsotillstånd och förmåga att klara egenvården. Bedömningen kan behöva justeras om patientens hälsotillstånd ändras. Diagnosen är inte avgörande för bedömning av egenvård.

Samordnad individuell planering (SIP)

Bestämmelsen om SIP, kan bli aktuell vid egenvård, om den enskilde har behov av insatser från både hälso- och sjukvården, socialtjänsten samt skolan. SIP syftar till att säkerställa samarbete mellan huvudmännen, så att den enskildes samlade behov av hälso- och sjukvård och socialtjänst tillgodoses. Om den enskilde samtycker till det, ska en sådan plan upprättas.

Riskbedömning

Den som gör bedömningen måste analysera om det finns några risker med att åtgärden bedöms som egenvård. I vissa fall är riskanalys särskilt viktigt, tex när den enskilde inte självständigt kan ansvara för sin egenvård. Samråd ska efter samtycke genomföras med närstående och/eller den verksamhet som ska hjälpa till med egenvården. Om det föreligger risk för skada ska åtgärden inte bedömas som egenvård, utan som hälso- och sjukvård.

Planering

Den som gjort bedömningen tar ställning till om den enskilde behöver praktisk hjälp av närstående, eller annan aktör för att utföra egenvården. Om personen behöver hjälp av socialtjänst ska den enskilde ansöka om bistånd.

Blanketten Egenvård- planering ska där efter överlämnas till handläggaren inom socialtjänsten som underlag för dennes beslutsfattande.

Planeringen ska göras i samråd med den eller de som ska hjälpa den enskilde. När tillsynsansvaret övergår från vårdnadshavare till förskola, skola och fritidshem ska planeringen ske i samråd med rektor. Närstående till vuxna personer har inte någon skyldighet att hjälpa till med egenvården.

Den som har gjort bedömningen att en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård ansvarar även för att egenvården omprövas om förutsättningarna ändras samt att egenvården regelbundet följs upp, om det inte är uppenbart obehövt. Hur det ska ske ska framgå av dokumentationen att den som har fortsatt ansvar för hälso- och sjukvård kan följa upp enligt plan.

Utbildning och uppföljning

Den som ordinerar behandlingen ansvarar för instruktion, utbildning och uppföljning. Detta planeras i samråd med utförare. Det behöver framgå av dokumentationen hur uppföljning ska ske så att egenvården kan utföras säkert.

När medicintekniska produkter används vid egenvård är det viktigt att säkerställa att användaren instrueras och tränas i att använda produkten och att användaren får information om hur produkten ska användas samt vilka åtgärder som ska vidtas i enlighet med tillverkarens säkerhetsföreskrifter. Förskrivningen eller utlämnade av en medicinteknisk produkt till patienten ska följas upp och utvärderas fram till dess att behovet upphört.

Egenvårdsbedömningen görs under yrkesansvar enligt patientsäkerhetslagen. Om en patient drabbas av eller utsätts för risk att drabbas av vårdskada på grund av bedömningen om egenvård, ska det anmälas enligt Lex Maria.

Om någon riskerar att skadas i samband med att socialtjänsten eller LSS utför egenvård kan det bli aktuellt att göra en anmälan enligt Lex Sarah.

Läkemedel

Läkemedelshanteringen kan bedömas som egenvård. Detta förutsätter att den enskilde alternativt vårdnadshavare självständigt kan ta det fulla ansvaret, eller att egenvården planeras tillsammans med närstående, eller annan aktör för att utföra egenvården.

Ansökan om bistånd

När det gäller insatser för egenvård med praktisk hjälp måste den enskilde själv ansöka om bistånd hos kommunens biståndshandläggare. Planering av egenvård efterfrågas av biståndshandläggaren. Med planeringsblanketten som underlag från den enhet som har bedömt egenvården, inleder biståndshandläggaren en utredning och fattar ett beslut. Planeringsblanketten tillförs utredningen i det underlag biståndshandläggaren använder för att utreda och besluta om rätten till ansökt insats. Biståndshandläggaren meddelar den enskilde, och efter samtycke även den enhet som har bedömt egenvården, att bistånd har beviljats samt hur och när insatsen kan påbörjas. Den ska påbörjas skyndsamt när biståndet har beviljats. Kommunen kan avslå ansökan om det bedöms att behovet kan tillgodoses på annat sätt än genom bistånd. Biståndsbeslut som innebär ett avslag på ansökan kan överklagas till förvaltningsrätten.

Egenvårdsbedömning

I egenvårdsbedömningen ska följande framgå:

1. vilken åtgärd som har bedömts som egenvård,
2. om den enskilde själv eller med hjälp av någon annan ska utföra egenvården,
3. hur information och instruktioner till dem som ska utföra egenvården ska ges,
4. vilka åtgärder som ska vidtas och vem som ska kontaktas, om den enskilde har

drabbats av eller har utsatts för risk att drabbas av skada eller sjukdom i samband med egenvården,

5. vilka åtgärder som ska vidtas och vem som ska kontaktas, om den enskildes situation förändras,

6. hur och när bedömningen av egenvården ska följas upp, och

7. när en omprövning av egenvården ska göras och vem som har detta ansvar.

Omprövning

Om det upptäckts risker eller förändringar sker i utförandet ska kommunens chef/handläggare fylla i blanketten [Avisering – Egenvård](#) och skicka blanketten till berörd verksamhet inom hälso- sjukvården för avisering till nytt ställningstagande kring egenvårdsansvaret. Bekräftelse på mottagen avisering ska ske omgående. Omprövning ska ske enligt plan eller då förutsättningar förändras.

Dokumentinformation

Denna rutin har tagits fram av en gemensamt sammansatt arbetsgrupp från kommunerna och Region Gävleborg.

- Samordnare Länsledning Vårld
- Kvalitetssamordnare, VO Ortopedi
- MAS Söderhamns kommun
- Kvalitetssamordnare, Barn-och ungdomspsykiatri
- Enhetschef/DSK Premicare Bergsjö HC
- Biståndschef Ovanåkers kommun
- Biståndschef Gävle kommun
- Elevhälsochef Ovanåkers kommun
- Enhetschef Elevhälsa Gävle kommun
- Biståndshandläggare Gävle kommun
- Bitr biståndschef Gävle kommun
- MAR Gävle kommun

Referenser

Dokument	Plats
Lag om Egenvård	Riksdagen.se
Överenskommelse om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård	Samverkanswebben
Egenvård- planering gemensam formulär	Samverkanswebben
Egenvård- avisering om otillfredsställande egenvård	Samverkanswebben
Socialstyrelsen-Meddelandeblad 2023	Socialstyrelsen.se